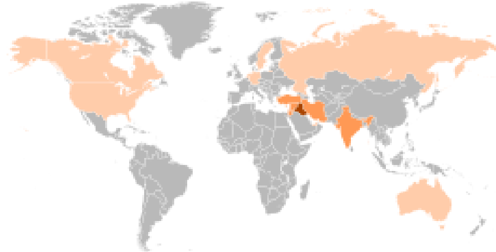
WIKIPEDIA

Syrisch

Het **Syrisch** (ܠܫܢܐ ܣܘܪܝܝܐ, *Leshono Suryoyo*) is een dialect van het Aramees. Het is de oude taal van de Arameeërs en gold als de lingua franca in Irak, Syrië, Libanon en Tur Abdin. Het is de liturgische taal van de Syrisch sprekende kerken. Syrisch wordt geschreven in het Syrisch alfabet. In het Engels noemt men de taal *Syriac*; ook in de Romaanse talen gebruikt men varianten van het Latijnse *Syriaca*; dat wordt ten onrechte weleens naar het Nederlands omgezet als *Syriaaks*. Het Syrisch is overigens niet de officiële taal van het huidige Syrië; daar spreekt men nu overwegend een dialect van het Arabisch.

Syrisch (ܠܫܢܐ ܣܘܪܝܝܐ, Leshono Suryoyo)

Gesproken in	(delen van) Syrië, Irak, Iran, Libanon, Turkije
Sprekers	Arameeërs
Taalfamilie	Afro-Aziatisch ▪ Semitische talen ▪ Centraal Semitisch ▪ Noordwest Semitisch ▪ Aramees ▪ Oost Aramees ▪ **Syrisch**
Dialecten	▪ Oost-Syrisch ▪ Assyrisch Neo-Aramees ▪ Chaldeeuws Neo-Aramees ▪ West-Syrisch ▪ Turoyo
Alfabet	Syrisch
Officiële status	
Officieel in	▪ Historie: Osroene (132 v.Chr. - 244) ▪ Heden: Irak (enkel erkend als minderheidstaal)[1]
Taalcodes	
ISO 639-1	geen
ISO 639-2	syr en syc (klassiek)
ISO 639-3	syr en syc (klassiek)

Erkende minderheidstaal
Gesproken taal en/of de liturgie van de gemeenschappen met een historische aanwezigheid
Gesproken taal in de diaspora en/of liturgie van de gemeenschappen

Portaal **Taal**

Inhoud

Geschiedenis

De voorloper van het Syrisch, net zoals alle andere hedendaagse Aramese dialecten is het Imperisch-Aramees of het Rijks-Aramees van het Nieuw-Assyrisch Rijk. Deze vorm van het Aramees heeft al zijn concurrenten uitgeschakeld en werd op dat moment de lingua franca in het Nieuw-Assyrisch Rijk en later bij de Achaemeniden.[2] Deze vorm van Assyrisch-Aramees vloeide tot talrijke dialecten en werd door de nakomelingen van het Rijk bewaard tot op het heden. [3] De meest gesproken nakomeling is het Syrisch, ookwel de taal van de Assyriërs genoemd.[4]

Het Syrisch ontstond als een ongeschreven gesproken dialect van het Aramees in het noorden van Mesopotamië. Bij het ontstaan van het koninkrijk Osroene in 132 voor Chr. in Edessa, het huidige Şanlıurfa, werd het lokale dialect, het Syrisch er de officiële taal.

Het Syrisch kan onderverdeeld worden in drie perioden:

- **Oud Syrisch** (gesproken in Osroene).[5] Ontstaan in de 2e eeuw voor Chr.
- **Klassiek Syrisch** (Kthobonoyo genoemd in het West-Syrisch en *lishana attiqa* in het Oost-Syrisch, taal van het boek of literair Syrisch). Ontstaan in de 2e eeuw na Chr.[6] Splitste zich in de 5e eeuw na Chr. in:
  - West-Syrisch (liturgische taal van de Syrisch-Orthodoxe Kerk en de Maronitische Kerk)
  - Oost-Syrisch (liturgische taal van de Assyrische Kerk en de Chaldeeuws-Katholieke Kerk)
- **Modern-Syrisch** (heden gesproken in de dialecten Turoyo, Assyrisch Neo-Aramees en Chaldeeuws).

In de zevende eeuw was het Syrisch al eeuwenlang de spreek- en cultuurtaal van het huidige Midden-Oosten. Het Syrischtalige gebied viel grotendeels samen met het oosten van het Byzantijnse Rijk, waar het Grieks de voertaal was. Het Syrisch heeft daarom veel Griekse leenwoorden.[7] Grootste oorzaak van de verspreiding van het Syrisch, is dat het de taal werd van de Syrische Kerk. Vele Syrische christenen waren op missie in India en China, waardoor tussen de negende en veertiende eeuw de Kerk van het Oosten de grootste christelijke kerk op geografisch gebied was, met bisdommen strekkende vanuit de mediterrane landen tot aan het verre oosten. Daarmee verspreidde niet alleen het Syrisch christendom zich, maar ook de taal in de vorm van de Syrische literatuur.

De komst van de islam en de verspreiding ervan in het Midden-Oosten was goed voor de Syrische literatuur. De hellenisering van het Syrisch, die van de derde tot en met de zesde eeuw krachtig was geweest, werd een halt toegeroepen en een gouden tijdperk brak aan vanaf de negende eeuw. De vroegste christelijke literatuur waren Bijbelvertalingen zoals de Peshitta en de Diatessaron. De vierde eeuw wordt beschouwd als de gouden eeuw van de Syrische literatuur. De bekering van de Mongolen tot de islam was echter nadelig voor het Syrisch. Timoer Lenk, een Mongoolse krijgsheer, was een fanatieke moslim en besloot de lastige christelijke concurrent voorgoed uit te schakelen, waar het Syrisch ook onder heeft geleden. Op het einde van de 14e eeuw werd de uitbreiding alzo een halt toegeroepen. Dankzij de Syrische kerken in het Midden-Oosten, bleef het Syrisch echter een levende (liturgische) taal.

Vormen

Spreekvormen

Klassiek Syrisch

De oudste spreekvorm van het Syrisch is het 'Oudsyrisch', dat gesproken werd in het koninkrijk Osroene. Het 'Middelsyrisch' of het 'klassieke Syrisch' werd gesproken in Edessa en breidde zich uit tot de liturgische taal van de Syrischsprekende kerken. Deze vorm van het Syrisch heet in haar de taal het **Kthobonoyo** (ܟܬܒܢܝܐ *Taal van het boek*), aangezien deze vorm van de taal (met enkele uitzonderingen) alleen nog leeft in boeken. Deze boeken variëren van liturgische tot literaire boeken. Het klassieke Syrisch gaat terug tot in de 2e eeuw na Chr. en kende een grote bloei van de 4e eeuw tot ca. de 8e eeuw na Chr.[8] Dit kwam mede door Bijbelvertalingen zoals de Peshitta.

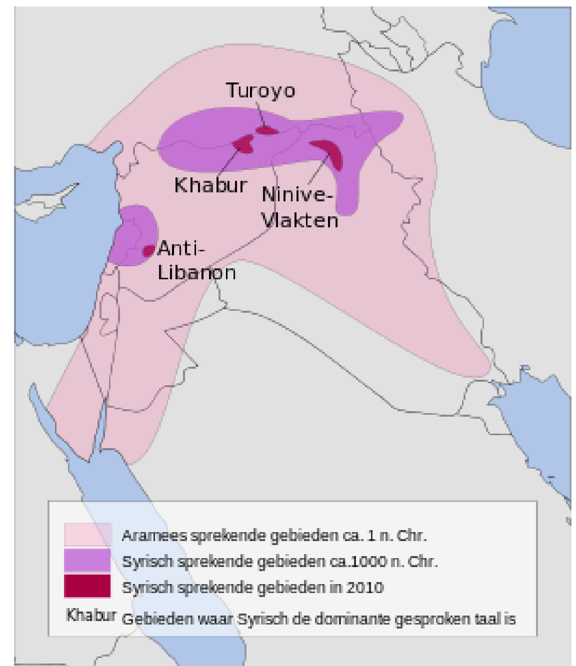
Toen het Syrische christendom zich na het Concilie van Efeze in 431 splitste in oost en west, splitste het klassieke Syrisch zich geleidelijk met haar mee.[9] Men begon te spreken over het **West-Syrisch** en het **Oost-Syrisch**. Het verschil in uitspraak tussen oost en west, zit vooral in de *o*-klank (West-Syrisch) en in de *a*-klank (Oost-Syrisch). Een groot verschil in uitspraak zit er dus bijna niet. In het schrift wordt dit benadrukt door het plaatsen van verschillende klinkers voor de "o" en de "a".

Een voorbeeld: ‘ܣܽܘܪܝܳܝܳܐ’ (uitgesproken als Suryoyo) en ‘ܣܘܼܪܝܵܝܵܐ’ (uitgesproken als Suryaya).

Het klassieke West-Syrisch wordt in de eigen taal vaak aangehaald als **Westelijk Syrisch** (ܣܘܪܝܝܐ ܡܥܪܒܝܐ, *Suryoyo Ma'erboyo*), terwijl het Oost-Syrisch vaak bekendstaat als het (logischerwijs) **Oostelijk Syrisch** (ܣܘܪܝܝܐ ܡܕܢܚܝܐ, *Suryoyo Madenhoyo*).

Modern Syrisch

Het modern Syrisch (of het *Suroyith/Surayt* (ܣܘܪܝܬ)) is het Syrische dialect dat hedendaags gesproken wordt onder de *Suryoye*/Syriërs. De West-Syrische (moderne) variant wordt in de volksmond **Turoyo** (ܛܘܪܝܐ) genoemd, wat vertaald kan worden als de *taal van de bergen*. Deze spreekvorm wordt voornamelijk, zo niet alleen, door West-Syriërs gesproken. Het gaat om ongeveer 70.000 sprekers.[10]

Ontwikkeling van het Syrisch in het Midden-Oosten

Het Oost-Syrische (moderne) dialect wordt tegenwoordig nog gesproken door voornamelijk Oost-Syriërs. Ook deze vorm van het Syrisch heeft veel invloeden van o.a. het Koerdisch en het Arabisch gekend. Het moderne Oost-Syrische dialect staat vaak bekend als het *Swadaya* (ܣܘܕܝܐ) *Assyrisch* (ܐܬܘܪܝܐ *Ashuroyo* of *Ashuri*) of *Chaldeeuws* (ܟܠܕܝܐ *Kaldaya*). Hoewel deze twee laatste benamingen strikt gezien niet correct zijn, aangezien zij pas in de 19e eeuw werden gebruikt, zijn deze benamingen wel ingeburgerd onder zowel West- als Oost-Syriërs.

Schrijfvormen

Estrangelo

De oudste en klassieke schriftvorm is het Estrangelo[11] (ܐܣܛܪܢܓܠܐ , een term afgeleid van het Griekse στρογγυλη of strongylē, dat afgerond betekent). De vroege versies van de Peshitta zijn volledig in het Estrangelo geschreven. Estrangelo wordt over het algemeen als schrijftaal niet meer geschreven. Vanaf de 10e eeuw kende de vorm wel een aantal bloeiperiodes. Tegenwoordig heeft het Estrangelo vooral een decoratieve functie in Syrische teksten. De schrijfvorm wordt dan vaak als koptekst of als boektitel gebruikt. Na de taalsplitsing in oost en west, kende het schrift eveneens een splitsing in een westelijke (Serto) en een oostelijke (madenkhaya) schrifttrant. Beide schriftvormen zijn afgeleid uit het Estrangelo.

Estrangelo
Serto
Madenhoyo/ Madenkhaya
Abun dBashmayo/Abwun dBashmaya
"Onze Vader die in de hemel zijt"

Een vergelijking tussen de drie Syrische schrijfvormen.

Serto

Het Serto (ܣܪܛܐ, 'lijn') of het West-Syrisch wordt vooral gebruikt in de Syrisch-orthodoxe en Maronitische Kerk. Het staat daarom ook wel bekend als het *Jakobitische* en-/of *Maronitische* schrift. De meeste letters zijn duidelijk afgeleid van het Estrangelo, maar zijn duidelijk vloeiender. Het Serto kende zijn opbloei in de 8e eeuw. Het Nabatees alfabet (dat de basis vormde voor het Arabisch alfabet) was gebaseerd op deze vorm van het Syrisch schrift.

Madenhoyo/Madenkhaya

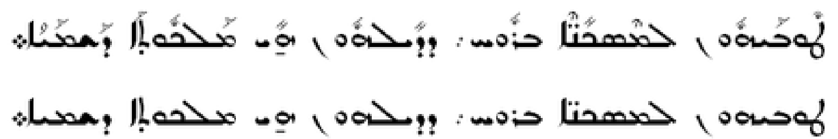

11e-eeuws manuscript in het West-Syrische Serto

Het Madenhoyo, (ܡܕܢܚܝܐ, 'oostelijk', (of *Madenkhaya* in het Oost-Syrisch dialect)), is de derde vorm van het Syrisch. De schrijfvorm wordt voornamelijk gebruikt door Oost-Syriërs en de Assyrische Kerk van het Oosten. De schrijfvorm staat soms bekend als het Assyrisch (niet te verwarren met het oude Assyrisch uit het Assyrische Rijk), Chaldeeuws en/of het Nestoriaanse schrift, alhoewel deze benamingen strikt gezien incorrect zijn. Het Madenhoyo toont meer gelijkenissen met het Estrangelo in tegenstelling tot het Serto.

Kenmerken

Schrijfrichting

Het Syrisch wordt van rechts naar links geschreven. Voorbeeld: ‘ܠܒܐ’ - Lebo "Hart": letters lomad - beth - olaf;

Boven: gevocaliseerd Serto, onder: ongevocaliseerd Serto

Klinkers

Het Syrisch kent vijf klinkers die afgezien van de diakritische tekens de volgende zijn: A, O, E, I en OE/U. Deze letters komen niet voor in het Syrisch alfabet en worden bij het West-Syrische schrift gebruikt door tekens boven de letters te plaatsen die zijn afgeleid uit het Grieks. Het Oost-Syrisch gebruikt daarentegen vaker puntjes die boven en/of onder de woorden worden geplaatst.

Klinkers afgeleid van het Grieks, (v.r.n.l.)

Diakritische tekens

Het Syrisch maakt gebruik van verschillende diakritische tekens om letters een andere klank of uitspraak te geven. Deze tekens zijn in de vorm van punten die onder een letter worden geplaatst. Voorbeelden van deze diakritische tekens bij letters kunnen zijn:

Letter	Woord	Nieuw letter	Nieuw woord
ܒ (beth- 'b' klank, als in boom)	ܒܝܬܐ (beyto->huis)	ܒ݂ (beth- 'w' klank, als in warm)	ܛܒ݂ܐ (towo->goed)
ܓ (gomal- 'g' klank, als in 'Lady Gaga')	ܓܡܠܐ (gamlo->kameel)	ܓ݂ (gomal- 'g' klank, als in de Franse 'r' van 'Paris')	ܦܠܝܓ݂ܐ (fligo->verdeeld)
ܟ (kof- 'k' klank, als in koffie)	ܟܗܢܐ (kohno->priester)	ܟ݂ (kof- 'g' klank, als in grond)	ܡܠܐܟ݂ܐ (malago->engel)
ܦ (fe- 'f' klank, als in foto)	ܦܝܠܐ (filo->olifant)	ܦ̇ (fe- 'p' klank, als in 'patat')	ܦ̇ܘܪܛܘܓܠ (Portugal->Portugal)
ܬ (taw- 't' klank, als in tafel)	ܬܪܥܐ (tar'o->deur)	ܬ݂ (taw- 'th' klank, als in Engelse 'three')	ܝܬ݂ܒ (yotheb->zitten)

Hoofdletters

Het Syrisch kent geen hoofdletters, in tegenstelling tot het Latijnse schrift. Ook sommige andere schriften kennen geen hoofdletters, zoals het Arabisch en het Hebreeuws.

Sprekers van het Syrisch

Bekende moedertaalsprekers van het Syrisch zijn:

- Kennedy Bakırcıoğlu, ex-AFC Ajax-voetballer
- Sharbel Touma,[12] ex-FC Twente-voetballer
- Jasar Takak, VVV-Venlo-voetballer

Zie ook

- Syrisch alfabet
- Syrische literatuur

Externe link

- (nl) , (syr) Kole Suryoye: Syrische Hymnen met Nederlandse Vertalingen (http://www.kolesuryoye.nl/)

Bronnen, noten en/of referenties

1. Constitutie van Irak (http://www.uniraq.org/documents/iraqi_constitution.pdf) artikel 4.
2. http://cal.huc.edu/aramaic_language.html
3. Simo Parpola, 2004, *National and Ethnic Identity in the Neo-Assyrian Empire and Assyrian Identity in Post-Empire Times*, https://web.archive.org/web/20110717071922/http://www.jaas.org/edocs/v18n2/Parpola-identity_Article%20-Final.pdf, University of Helsinki
4. Bader Dweik, 2014, *Syriac Language Maintenance among the Assyrians of Iraq*, https://www.researchgate.net/publication/279180292_Syriac_Language_Maintenance_among_the_Assyrians_of_Iraq, American Research Institute for Policy Development, *ISSN: 2333-5807*
5. A. Fortescue, *Lesser Eastern Churches*, Georgias Press: 2001, p. 22. ISBN 9780971598621
6. F. Sumer, *De Syrisch Orthodoxe Gemeenschap*, Sumer: 1982, p.57. ISBN 9789090003740
7. H. Jansen, *De historische Mohammed*, Amsterdam: De Arbeiderspers 2005
8. K. Beyer, J.F. Healy (1986), *The Aramaic Language: its distribution and subdivisions. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht.* p. 44.
9. J.H. Kramers, *De Semietische Talen*, Brill: Leiden 1949 p. 38
10. Global Recordings Network: *Turoyo* (http://ind.globalrecordings.net/langcode/tru)[dode link]
11. T.H. Robinson & J.F. Coakley, *Robinson's paradigms and exercises in Syriac grammar*, Oxford: 2002 p. 141
12. Interview op Youtube in de Syrische taal (https://www.youtube.com/watch?v=kc7ZcWs-OV4)

Syrisch christendom	
Kerken (West):	Syrisch-Orthodoxe Kerk van Antiochië · Syrisch-Katholieke Kerk · Maronitische Kerk
Kerken (Oost):	Kerk van het Oosten: Assyrische Kerk van het Oosten · Oude Kerk van het Oosten · Chaldeeuws-Katholieke Kerk
Kerken (India):	Malankara Jacobitisch-Syrisch-Christelijke Kerk · Malankaarse Syrisch-Orthodoxe Kerk · Syro-Malankara-Katholieke Kerk · Syro-Malabar-Katholieke Kerk · Mar Thoma Syrische Kerk · Malabar Onafhankelijke Syrische Kerk
Christologie en liturgie:	Miafysitisme · Nestorianisme · West-Syrische liturgie · Oost-Syrische liturgie
Bijbel & taal:	Peshitta · Harclean · Syrisch · Syrisch alfabet · Aramees · Garshuni · Syrische literatuur
Personen:	Aphrahat · Bar-Hebraeus · Dionysius Bar Salibi · Efrem de Syriër · Isaak van Nineve · Jacobus Baradaeus · Jacobus van Sarug · Maron · Nestorius · Philoxenus van Mabbug
Identiteit:	Suryoyo · Arameeërs · Assyriërs · Naamconflict Syrische christenen

Zie de categorie ***Syrisch*** van Wikimedia Commons voor mediabestanden over dit onderwerp.

https://www.academia.edu/27766400/Leshono_Suryoyo_-_Die_traditionelle_Aussprache_des_Westsyrischen_-_The_traditional_pronunciation_of_Western_Syriac